ԳԻՒՂԱՑՈՒ ԱՂՕԹՔԸ.

Քո Աջովն ենք, Տէր մենք ապրում,
Թէև մերերն են աշխատում.
Դու ես երկիրն բերրի դարձնում,
Իսկ մենք դուշտից տուն ժողովում։
Ամեն ինչ Քեզ փառք է կարդում,
Բայց մենք յայտնի չե՞նք տեսնում,
Որ Դու միայն ունկն ես դնում,
Երբ գործող ձեռքն է փառք կարդում։
Երկրի, երկնի Դու կառավար
Հացով խնամէ մեզ հայրաբար.
Առատութիւն ընդոց մեզ տուր,
Մեր ջանք, քրտինք, թող չլնեն զուր։
Երբ Քո հրաման կգայ բարձրից—
Շուտ հեռանալ մեզ այս երկրից,
Թող մեզ հանդչէլ, Հայր, Քո գոգում
Քեզ փառաբերել և Երկնքում։

Պանդո-ֆ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՃԵՄԱՐԱՆԻ.

Գերապատիւ Սրբազան Տեարք.

Այս հանդիսաւոր ժամիս, մինչ խմբուած ենք Ճեմարանիս բացման 11-երդ տարեդարձը տօնելու, պարտք եմ համարում համառօտակի տեղեկութիւն տալ Ձեզ, Մեծարու հանդիսականք, հաստատութեանս $18^{84}/_{85}$ ուսումնական շրջանի մասին։

Խօսքս չեմ երկարացնել Ճեմարանիս ուղղութեան, նպատակի և ծրագրի մասին, որովհետև յայտնի են. Ճեմարանիս ուղղութիւնն է և պէտք է լինի հոգևոր, նպատակը՝ տալ ազգին հայագէտ և կրօնագէտ կուսակրօն հոգևորականներ, քահանաներ և ուսուցիչներ։ Այս ուղղութեան և նպատակին յարմարեցրած է ուսման ծրագիրը, որ արդէն հրատարակեալ լինելով «Արարատ» ամսագրի մէջ և առանձին տետրակով՝ այստեղ հարկ չեմ համարում երկրորդել։

Նախակրթարանների փակմամբ Ճեմարանը կազմուած էր երեք մասնից, որք են. Դպրոցական, Դպրանոցական և Լսարանական։ Իւրաքանչիւր մասն բաղկացած էր երեքական դասարաններից, որոնց մէջ դասախօսում էին

1. Արժանապատիւ Արիստակէս Վարդապետ Դաւթեան, Կրօնական առարկայքը շաբաթական 15 դաս՝ բոլոր դասարաններում։

Դպրոցական բաժնում դասախօսում էին՝

2. Արժանապատիւ Յովսէփ Վարդապետ Մովսէսեան, Հայերէն շաբաթական 16 դաս։

3. Շնորհազարդ Սահակ Սարկաւագ Ամատունի, Ձայնագրութիւն շաբաթական 10 դաս։

4. Պ. Գէորգ Տէր Բարթուղիմէոսեան, Հայ և Ընդհանուր Պատմութիւն, Ընդհանուր Աշխարհագրութիւն, Գծագրութիւն և Նկարչութիւն, շաբաթական 20 դաս։

5. Պ. Աղէքսանդր Յարութիւնեան, Բնական պատմութիւն և Ռուսաստանի Աշխարհագրութիւն, շաբաթական 8 դաս։

6. Լևոն Խանաղեան, Ռուսաց լեզու, Ա. և Բ. դասարաններում, շաբաթ. 11 դաս։

7. Պ. Արամ Մելքեան, Թուաբանութիւն Ա. և Բ. դասարաններում, շաբաթական 7 դաս։

8. Ուսանող Ճեմարանի Քրիստափոր Տէր Վրթանէսեան, Վայելչագրութիւն Հայ և Ռուս Ա. և Բ. դասարաններում, շաբաթական 3 դաս։

Դպրոցական բաժնի Գ. դասարանում և Դպրանոցական բաժնում

9. Պ. Յովհաննէս Ղորղանեան Ռուսաց լեզու շաբաթական 19 դաս։

10. Պ. Կարապետ Տէր Մկրտչեան, Թուաբանութիւն, հանրահաշիւ, եռանկիւնաչափութիւն և երկրաչափութիւն, շաբաթական 18 դաս։

11. Պ. Ռուբէն Ռուբէնեան, Տաճկերէն լեզու շաբաթական 9 դաս։

Դպրանոցական բաժնում և Լսարաններում

12 Պ. Մանուկ Մանուկեան, Ընդհանուր և Ռուս գրականութիւն, ընդհանուր և Ռուս պատմութիւն, շաբաթական 18 դաս։

13. Պ. Բժիշկ Միքայէլ Զարգարեան, Բնական պատմութիւն, և Բնագիտութիւն, Առողջապահութիւն շաբաթական 12 դաս։

14. Պ. Ստեփաննոս Պալասանեան, Հայոց պատմութիւն և Ֆրանսերէն լեզու, շաբաթական 23 դաս։

15. Պ. Մկրտիչ Պալեան, Հայոց լեզու և Հայ դպրութիւն, շաբաթական 22 դաս։

Միայն լսարաններում

16. Պ. Վասակ Պապաջանեան, Պատմութիւն փիլիսոփայութեան, Բարոյական փիլիսոփայութիւն, Հոգեբանութիւն և Գերմաներէն լեզու, շաբաթական 19 դաս։

Ընդամենը շաբաթական 230 դաս։

Ուսուցիչներից դասերին բացակայել են յընթացս տարւոյն

1.	Արիստակէս վարդապետ	10	անգամ
2.	Յուսիկ վարդապետ	4	«
3.	Սահակ Սարկաւագ	15	«
4.	Մ. Պալեան	12	«
5.	Վասակ Պապաջանեան	61	«
6.	Մանդէն Մանդինեան	6	«
7.	Բժ. Միքայէլ Զարգարեան	35	«
8.	Կարապետ Տէր Մկրտչեան	3	«
9.	Ռուբէն Ռուբինեան	2	«
10.	Լևոն Խանազեան	13	«
11.	Աղէքսանդր Յարութիւնեան	2	«
12.	Արամ Մելեան	15	«
13.	Յովհաննէս Ղորղանեան	29	«

Յընթացս տարւոյն բացակայութիւնք 207

Մեծապատիւ Պ. Պ. Պալասանեան և Տէր Բարդուղիմէոսեան բոլորովին չեն բացակայել։

Ճեմարանի Տեսուչն էր Գերապատիւ Տ. Գրիգոր Սրբազան եպիսկոպոս Աղափիրեան, աւագ վերակացու Արժանապատիւ Ղևոնդ վարդապետ Յովակիմեան։

Վերակացուքն էին շնորհունակ սարկաւագունք Սահակ և Եփրեմ և պ. պ. Աղէքսանդր Յարութիւնեան և Արամ Մելեան, որոնք օր ընդ մէջ զոյգ զոյգ վարումէին վերակացութեան պաշտօնը։

Վարչութեան Քարտուղարն էր շնորհունակ Եփրեմ սարկաւագ, իսկ ուսուցչական ժողովի քարտուղար՝ արժանապատիւ Յուսիկ

վարդապետ։ $18^{84}/_{85}$ ուսումնական շրջանին ճեմարանում կանոնաւոր դասաւանութիւնն սկսուել է անցեալ 1884 թ. Հոկտեմբերի 5-ին և քննութեանց համար դասերը ընդհատուել են տարւոյս Մայիսի 18-ին։ Ամբողջ շրջանի մէջ տօների առիթով արձակուրդ է եղել 25 օր, ըստ այսմ՝

Ա. Սուրբ Ծննդեան տօնի համար Դեկտ. 29 – 8 յունվարի – 10.
Բ. Բարեկենդանի համար Յունվար 26 – 5 Փետրվարի – 9.
Գ. Ս. Յարութեան տօների համար մարտի 20 – 26 – 6.

Ընդ ամենայն 25.

Տարուայ մէջ եղել են 3 գրականական հանդէսներ և այն՝ Ս. Թադէոս և Բարդուղէմէոս առաքելոց, Ս. Սահակ Պարթևի և սրբոց Վարդանանց զօրավարաց տօներին, մի և ևս տխուր հոգեհանգստեան պաշտօն հանգուցեալ ի Տէր Ներսէս սրբազան Պատրիարքի մահուան առիթով։

Ճեմարանում տարուայ ընթացքում եղել են գիշերօթիկ աշակերտ՝ 181
Երթևեկ աշակերտ՝ 51

Ընդ ամենայն 235։

Բաժանուած դասարանների վերայ ըստ այսմ.

Ա.	դասարան	24 գիշերօթիկ	և 24 երթևեկ	. . .	48.
Բ.	«	34 «	« 17 «	. . .	51.
Գ.	«	26 «	« 7 «	. . .	33.
Դ.	«	40 «	« 2 «	. . .	42.
Ե.	«	25 «	« 1 «	. . .	26.
Զ.	«	12 «	«	. . .	12.
I.	Լատարան գիշերօթիկ	8	. . .	. . .	8.
II.	« «	6	. . .	. . .	6.
III.	« «	9	. . .	. . .	9.

Ընդ ամենայն 235 աշ.

Քննութիւններից յետոյ հետևեալ արդիւնքը երևեցաւ. գիշերօթիկ աշակերտք

	Ա.	Բ.	Գ.	Դ.	Ե.	Զ.	I. Լ.	II. Լ.	III. Լ.	
Փոխեցին	14.	24.	17.	23.	23.	11.	7.	5.	9.	134.
Քննելի	8.	9.	7.	14.	1	«	«	«	«	39.
Մնացին	1.	1.	2.	«	«	«	«	«	«	4.
Արձակուեց	1.	«	«	3.	1.	1.	1.	1.	«	7.
	24.	34.	26.	40.	25.	12.	8.	6.	9.	181

Երթեւեկ աշակերտք

	Ա.	Բ.	Գ.	Դ.	Ե.	Զ.	I. Լս.	II. Լս.	III. Լս.	
Փոխեցին	4.	5.	2.	.	1.	.	.	.	.	12
Մնացին	5.	1.	2.	.	.	.	.	.	.	8
Արձակուեց.	4.	7.	.	1.	.	.	.	.	.	12
Քննելի	11.	4.	3.	1.	.	.	.	.	.	19
	24.	17.	7.	2.	1.	.	.	.	.	51
Ընդհ. գ.	48.	51.	33.	42.	26.	12.	8	6	9	235

Այսպէս ուրեմն 181 գիշերօթիկներից 135ը փոխուածեն, 39ը քննելի են մնում, 4ը դասարանումն են մնում, իսկ 7ը արձակվում. այն ինչ 51 երթեւեկներից 12ը փոխուած են, 19ը քննելի, 8ը դասարանումն են մնում, իսկ 12ը արձակվում։ Համեմատութիւնը որչափ որ մխիթարական է գիշերօթիկների համար, այնքան եւս վհատեցուցիչ երթեւեկների համար, և ապացուցանում է ճեմարանի Վարչութեան Նախանձելի հոգացողութիւնը իւր գիշերօթիկ սաների վերայ, իսկ ծնողաց կամ բարեկամների վհատեցուցիչ անհոգութիւնը դէպի իրանց սնուցած երթեւեկ աշակերտները։

Այս տարի աւարտել են ճեմարանիս դասընթացքը հետեւեալ ինն ուսանողներ, որք են

1. Խաչատրեան Աստուածատուր՝ Ուչքիլիսեցի (Տաճկաստան)
2. Խաչատրեան Մանուկ Աստապատցի.
3. Հախնազարեան Մարտիրոս Ագուլեցի.
4. Մելիք-Շահնազարեան Սողոմոն Շուշեցի.
5. Մուրատչեան Նիկողայոս Քիշնեւցի.
6. Յովհաննիսեան Տիգրան Երեւանցի.
7. Սուլթան-Շահեան Մելքոն Նոր-Նախիջեւանցի.
8. Տէր Յակոբեան Տիգրան Տաթեւացի.
9. Տէր Վրթանիսեան Քրիստափոր Ադրիանուպօլցի։

Իբրեւ բարեգուշակ դէպք ի հաւաստիս երախտագիտական զգացմանց ուսումնաւարտ ուսանողները խնդրեցին Սրբազան Սինօդից մի տարի ձրիաբար ծառայել ճեմարանում և բարեբաղդաբար խնդրատուներից Մանուկ Խաչատրեան և Մարտիրոս Հախնազարեան հրաւիրուած են վերակացութեան և դասատուութեան համար. Քրիստափոր Տէր Վրթանիսեան առատաձեռն և Նախանձելի սատարութեամբ բարերար գնդապետ Աղէքսանդր

Մելիք-Հայկազեանի գնաց արտասահման, իսկ մնացեալներին մինչև կըլինէին ճեմարանիս վարչական փոփոխութիւնները հնար չեղաւ միջոց տալ նոցա փափագը կատարելու իրանց հեռաւոր հայրենիքները գնացած լինելու համար։

Ճեմարանիս առողջական վիճակը $188^{4}/_{5}$ շրջանին շատ գոհացուցիչ է եղել. ծանր հիւանդներ բացի երկուսից չեն եղել, և այդ ծանր հիւանդներն ևս աչալուրջ հսկողութեամբ և հմտութեամբ բժիշկ Պ. Միքայէլ Զարգարեանի, ողորմութեամբն Աստուծոյ անյուսալի դրութիւնից առողջացել են։ Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռը ազգի մանուկներին քաղցրապէս և նիւթապէս սնուցանելու հոգսը ստանձնելով, նոցա առողջութեան համար ոչինչ չի խնայել ունենալով դեղանոց, հիւանդանոց և հմուտ բժիշկ։

Վերջացնելով այս համառօտ տեղեկագիրը անցեալի համար մնում է ինձ ապաւինել Աստուծոյ ողորմութեանը, որ ինձ հաւատացած այս մեծ և վսեմ գործը կարողանամ առաջ վարել օրհնութեամբ Վեհափառ Կաթուղիկոսի, քաջալերութեամբ Սրբազան Սինօդի և բարի տրամադրութեամբ միաբանութեան Ս. Էջմիածնի և Հայ հասարակութեան։ Մնում է ինձ ապաւինել Աստուծոյ ողորմութեանը, որ աջակցութեամբ յարգելի ուսուցչաց, Արժանապատիւ աւագ վերակացուի և պատուարժան վերակացուների՝ կարողանամ արդար և հանգիստ խղճմտանքով իմ գործոց ևս հաշիւը տալ։

Յարգելի հանդիսականներ, մնում է մեզ բոլորիս միախորհուրդ դիմել առ Աստուած, որ նա իւր բարերարութեամբը իմաստութիւն, զգօնութիւն, ոյժ և կարողութիւն տայ ճեմարանիս մէջ գործող բոլոր անձանց, ուշիմութիւն ու խոհեմութիւն տայ աշակերտներին և հաստատ պահէ Ազգն ու Մայր Աթոռն Հայոց Ս. Էջմիածին, որոնց շնորհիւ գոյութիւն ունի ճեմարանս, Ամէն։